Zbiór Orzeczeń

WYROK TRYBUNAŁU (pierwsza izba)

z dnia 19 września 2018 r.*

Odesłanie prejudycjalne – Pilny tryb prejudycjalny – Współpraca policyjna i wymiarów sprawiedliwości w sprawach karnych – Europejski nakaz aresztowania – Decyzja ramowa 2002/584/WSiSW – Podstawy odmowy wykonania – Artykuł 50 TUE – Nakaz wydany przez organy sądowe państwa członkowskiego, które wszczęło procedurę wystąpienia z Unii Europejskiej – Brak pewności co do systemu prawnego mającego zastosowanie w stosunkach pomiędzy tym państwem a Unią w konsekwencji wystąpienia

W sprawie C-327/18 PPU

mającej za przedmiot wniosek o wydanie, na podstawie art. 267 TFUE, orzeczenia w trybie prejudycjalnym, złożony przez High Court (wysoki trybunał, Irlandia) postanowieniem z dnia 17 maja 2018 r., które wpłynęło do Trybunału w dniu 18 maja 2018 r., w postępowaniu dotyczącym wykonania europejskich nakazów aresztowania wydanych przeciwko:

RO,

TRYBUNAŁ (pierwsza izba),

w składzie: R. Silva de Lapuerta, prezes izby, C.G. Fernlund (sprawozdawca), A. Arabadjiev, S. Rodin i E. Regan, sędziowie,

rzecznik generalny: M. Szpunar,

sekretarz: L. Hewlett, główny administrator,

zważywszy na wniosek sądu odsyłającego z dnia 17 maja 2018 r., który wpłynął do Trybunału w dniu 18 maja 2018 r., o rozpoznanie odesłania prejudycjalnego w trybie pilnym na podstawie art. 107 regulaminu postępowania przed Trybunałem,

zważywszy na postanowienie z dnia 11 czerwca 2018 r. pierwszej izby o uwzględnieniu tego wniosku,

uwzględniając pisemny etap postępowania i po przeprowadzeniu rozprawy w dniu 12 lipca 2018 r.,

rozważywszy uwagi przedstawione:

– w imieniu RO przez E. Martin-Vignerte i J. MacGuilla, solicitors, C. Cumming, BL, oraz P. McGratha, SC,

– w imieniu Minister for Justice and Equality przez M. Browne, G. Hodge, A. Joyce'a i G. Lyncha, działających w charakterze pełnomocników, wspieranych przez E. Duffy, BL, oraz R. Barrona, SC,

* Język postępowania: angielski.

– w imieniu rządu rumuńskiego przez L. Lițu oraz C. Canțăra, działających w charakterze pełnomocników,

– w imieniu rządu Zjednoczonego Królestwa przez S. Brandona oraz C. Brodie, działających w charakterze pełnomocników, wspieranych przez J. Holmesa, QC, oraz D. Blundella, barrister,

– w imieniu Komisji Europejskiej przez S. Grünheid, R. Troostersa oraz M. Wilderspina, działających w charakterze pełnomocników,

po zapoznaniu się z opinią rzecznika generalnego na posiedzeniu w dniu 7 sierpnia 2018 r.,

wydaje następujący

Wyrok

1 Wniosek o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym dotyczy wykładni art. 50 TUE oraz decyzji ramowej Rady 2002/584/WSiSW z dnia 13 czerwca 2002 r. w sprawie europejskiego nakazu aresztowania i procedury wydawania osób między państwami członkowskimi (Dz.U. 2002, L 190, s. 1), zmienionej decyzją ramową Rady 2009/299/WSiSW z dnia 26 lutego 2009 r. (Dz.U. 2009, L 81, s. 24) (zwanej dalej „decyzją ramową”).

2 Powyższy wniosek został przedłożony w ramach wykonania w Irlandii dwóch europejskich nakazów aresztowania wydanych przez sądy Zjednoczonego Królestwa Wielkiej Brytanii i Irlandii Północnej w stosunku do RO.

Ramy prawne

Traktat UE

3 Artykuł 50 ust. 1–3 TUE stanowi:

„1. Każde państwo członkowskie może, zgodnie ze swoimi wymogami konstytucyjnymi, podjąć decyzję o wystąpieniu z Unii.

2. Państwo członkowskie, które podjęło decyzję o wystąpieniu, notyfikuje swój zamiar Radzie Europejskiej. Następnie, w świetle wytycznych Rady Europejskiej, Unia prowadzi negocjacje i zawiera z tym państwem umowę określającą warunki jego wystąpienia, uwzględniając ramy jego przyszłych stosunków z Unią. Umowę tę negocjuje się zgodnie z artykułem 218 ust. 3 [TFUE]. Jest ona zawierana w imieniu Unii przez Radę, stanowiącą większością kwalifikowaną po uzyskaniu zgody Parlamentu Europejskiego.

3. Traktaty przestają mieć zastosowanie do tego państwa od dnia wejścia w życie umowy o wystąpieniu lub, w przypadku jej braku, dwa lata po notyfikacji, o której mowa w ustępie 2, chyba że Rada Europejska w porozumieniu z danym państwem członkowskim podejmie jednomyślnie decyzję o przedłużeniu tego okresu”.

Decyzja ramowa

4 Motywy 10–12 decyzji ramowej mają następujące brzmienie:

„(10) Mechanizm europejskiego nakazu aresztowania opiera się na wysokim stopniu zaufania w stosunkach między państwami członkowskimi. Jego wykonanie można zawiesić jedynie w przypadku poważnego i trwałego naruszenia przez jedno z państw członkowskich zasad określonych w art. [2 TUE], ustalonych przez Radę na podstawie [art. 7 ust. 2 TUE] ze skutkami określonymi w [art. 7 ust. 3].

[…]

(12) Niniejsza decyzja ramowa respektuje prawa podstawowe i przestrzega zasad uznanych w [art. 2 i 6 TUE] oraz tych, które znajdują odbicie w Karcie Podstawowych Praw Unii Europejskiej […], w szczególności w jej rozdziale VI. Żadnego z przepisów niniejszej decyzji ramowej nie należy interpretować jako zakazującego odmowy przekazania osoby, w odniesieniu do której europejski nakaz aresztowania został wydany, kiedy istnieją, oparte o obiektywne przesłanki, podstawy do przypuszczania, że wymieniony nakaz aresztowania został wydany w celu ścigania lub ukarania osoby ze względu na jej płeć, rasę, religię, pochodzenie etniczne, obywatelstwo, język, poglądy polityczne lub orientację seksualną, lub że jej sytuacja może ulec pogorszeniu z jednej z tych przyczyn”.

5 Artykuł 1 decyzji ramowej, zatytułowany „Definicja europejskiego nakazu aresztowania i zobowiązani[e] do jego wykonania”, stanowi w ust. 2 i 3:

„2. Państwa członkowskie wykonują każdy europejski nakaz aresztowania w oparciu o zasadę wzajemnego uznawania i zgodnie z przepisami niniejszej decyzji ramowej.

3. Niniejsza decyzja ramowa nie skutkuje modyfikacją obowiązku poszanowania praw podstawowych i podstawowych zasad prawnych zawartych w art. 6 [TUE]”.

6 Artykuł 26 decyzji ramowej, zatytułowany „Zaliczenie okresu zatrzymania odbytego w wykonującym nakaz państwie członkowskim”, stanowi w ust. 1:

„Wydające nakaz państwo członkowskie zalicza wszystkie okresy zatrzymania, zaistniałe w wyniku wykonania europejskiego nakazu aresztowania, do całkowitego okresu zatrzymania, które ma się odbyć w wydającym nakaz państwie członkowskim, jako skutek orzeczenia o pozbawieniu wolności lub wydania środka zabezpieczającego”.

7 Artykuł 27 decyzji ramowej, zatytułowany „Możliwość ścigania za inne przestępstwa”, stanowi w ust. 2:

„[…] [O]soba przekazana może nie być [nie może być] ścigana, skazana lub w inny sposób pozbawiona wolności za przestępstwo popełnione przed jej przekazaniem, inne niż to, za które została przekazana”.

8 Artykuł 28 decyzji ramowej reguluje dalsze przekazanie lub ekstradycję do państwa innego aniżeli państwo członkowskie wykonujące nakaz.

Prawo irlandzkie

9 Decyzja ramowa została transponowana do irlandzkiego porządku prawnego na mocy European Arrest Warrant Act 2003 (ustawy o europejskim nakazie aresztowania z 2003 r.).

Postępowanie główne i pytania prejudycjalne

10 Sądy Zjednoczonego Królestwa wydały wobec RO dwa europejskie nakazy aresztowania skierowane do Irlandii.

11 Pierwszy z nich, wydany w dniu 27 stycznia 2016 r., dotyczy zabójstwa i podpalenia, które to przestępstwa miały zostać popełnione w dniu 2 sierpnia 2015 r. Drugi nakaz, wydany w dniu 4 maja 2016 r., dotyczy przestępstwa zgwałcenia, które miało zostać popełnione w dniu 30 grudnia 2003 r. Każdy z tych czynów jest zagrożony karą dożywotniego pozbawienia wolności.

12 RO został zatrzymany i tymczasowo aresztowany w Irlandii w dniu 3 lutego 2016 r. Od tamtej pory przebywa on w tym państwie członkowskim w areszcie śledczym na podstawie wydanych wobec niego dwóch europejskich nakazów aresztowania.

13 W odniesieniu do przekazania go Zjednoczonemu Królestwu RO podniósł zarzuty dotyczące w szczególności wystąpienia tego państwa z Unii oraz art. 3 europejskiej Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności, podpisanej w Rzymie w dniu 4 listopada 1950 r. (zwanej dalej „EKPC"), wskazując, że mógłby zostać poddany nieludzkiemu i poniżającemu traktowaniu, gdyby został osadzony w zakładzie karnym w Maghaberry w Irlandii Północnej.

14 Z uwagi na swój stan zdrowia RO nie mógł zostać przesłuchany przed dniem 27 lipca 2017 r.

15 W postanowieniu z dnia 2 listopada 2017 r. High Court (wysoki trybunał, Irlandia), po zbadaniu zarzutów RO dotyczących traktowania, którego mógłby on doświadczyć w Irlandii Północnej, stwierdził, że w oparciu o precyzyjne i aktualne informacje o warunkach osadzenia w zakładzie karnym w Maghaberry uzasadnione jest przypuszczenie, że RO, ze względu na jego podatność na zagrożenia, rzeczywiście mógłby doznać nieludzkiego lub poniżającego traktowania. W świetle wyroku z dnia 5 kwietnia 2016 r., Aranyosi i Căldăraru (C-404/15 i C-659/15 PPU, EU:C:2016:198), sąd ten uznał za konieczne wystąpienie o wyjaśnienia do władz Zjednoczonego Królestwa w przedmiocie warunków osadzenia RO w razie jego przekazania.

16 W dniu 16 kwietnia 2018 r. wydający nakaz organ sądowy, czyli Laganside Court in Belfast (sąd Laganside w Belfaście, Zjednoczone Królestwo), przekazał informacje na temat sposobu reagowania służb więziennych Irlandii Północnej na ryzyko narażenia RO na nieludzkie lub poniżające traktowanie w Irlandii Północnej.

17 High Court (wysoki trybunał) wskazuje, że nie uwzględnił on żadnego z zarzutów podniesionych przez RO w odniesieniu do jego przekazania, z wyjątkiem zarzutów dotyczących wystąpienia Zjednoczonego Królestwa z Unii oraz zarzutu odnoszącego się do art. 3 EKPC, i stwierdził, że przed uzyskaniem od Trybunału odpowiedzi w przedmiocie kilku pytań prejudycjalnych nie może się ustosunkować do wspomnianych zarzutów.

18 High Court (wysoki trybunał) przypomina, że w dniu 29 marca 2017 r. Zjednoczone Królestwo notyfikowało przewodniczącemu Rady Europejskiej swój zamiar wystąpienia z Unii na podstawie art. 50 TUE, czego skutkiem będzie wystąpienie Zjednoczonego Królestwa z Unii z dniem 29 marca 2019 r.

19 Sąd ten wskazuje, że jeśli RO zostanie przekazany, to jest wysoce prawdopodobne, iż po tej dacie będzie on przebywał w zakładzie karnym w Zjednoczonym Królestwie.

20 High Court (wysoki trybunał) stwierdza również, że Unia oraz Zjednoczone Królestwo mogą zawrzeć umowy regulujące stosunki pomiędzy tymi stronami bezpośrednio po tym wystąpieniu lub w dłuższym okresie w dziedzinach takich jak te objęte decyzją ramową.

21 Niemniej jednak obecnie zdaniem High Court (wysokiego trybunału) nie jest jasne, czy takie umowy zostaną zawarte, i nie jest znany charakter środków, które mogłyby zostać przyjęte, w szczególności jeśli chodzi o właściwość Trybunału do orzekania w przedmiocie pytań prejudycjalnych.

22 High Court (wysoki trybunał) zwraca uwagę, że zgodnie ze stanowiskiem Minister for Justice and Equality (ministra ds. sprawiedliwości i równości, Irlandia) należy stosować prawo obecnie obowiązujące, a nie prawo, które mogłoby obowiązywać w przyszłości, po wystąpieniu Zjednoczonego Królestwa z Unii. Zdaniem sądu odsyłającego wspomniany minister słusznie wywnioskował, że przekazanie RO powinno nastąpić na podstawie prawa krajowego wdrażającego decyzję ramową.

23 Sąd ten wskazuje na przeciwne stanowisko RO, który uważa, że ze względu na niepewność co do systemu prawnego, jaki będzie obowiązywał w Zjednoczonym Królestwie po wystąpieniu tego państwa członkowskiego z Unii, nie można zagwarantować, że prawa przysługujące mu na podstawie prawa Unii będą mogły być w praktyce wykonywane, a zatem jego przekazanie nie powinno mieć miejsca.

24 Sąd odsyłający precyzuje, że RO wyróżnił cztery kwestie prawa Unii, które teoretycznie mogą zostać przywołane, a mianowicie:

– prawo do zaliczenia okresu osadzenia w państwie członkowskim wykonania nakazu, o którym mowa w art. 26 decyzji ramowej;

– tak zwaną zasadę „specjalności”, o której mowa w art. 27 decyzji ramowej;

– prawo ograniczające dalsze przekazanie lub ekstradycję, o którym mowa w art. 28 decyzji ramowej, oraz

– poszanowanie praw podstawowych osoby przekazanej zgodnie z Kartą praw podstawowych Unii Europejskiej (zwanej dalej „kartą”).

25 Zdaniem tego sądu powstaje pytanie, czy w razie sporu dotyczącego jednej z tych czterech kwestii i wobec braku przepisów przyznających Trybunałowi właściwość do orzekania w ich przedmiocie w trybie prejudycjalnym przekazanie osoby takiej jak RO wywołuje dla niej – nie tylko czysto teoretyczne – ryzyko doznania niesprawiedliwości tak znaczne, że nie można uwzględnić wniosku o przekazanie.

26 W tych okolicznościach High Court (wysoki trybunał) postanowił zawiesić postępowanie i zwrócić się do Trybunału z następującymi pytaniami prejudycjalnymi:

„1) Mając na uwadze:

– złożenie przez Zjednoczone Królestwo notyfikacji na podstawie art. 50 TUE;

– niepewność co do kształtu umów, które zostaną zawarte między Unią a Zjednoczonym Królestwem w celu uregulowania ich stosunków po wyjściu Zjednoczonego Królestwa, oraz

– wynikającą z tego niepewność co do zakresu, w jakim RO będzie mógł w praktyce korzystać z praw wynikających z traktatów, karty lub odpowiednich przepisów niższej rangi, gdyby został przekazany Zjednoczonemu Królestwu i przebywał w zakładzie karnym po wyjściu Zjednoczonego Królestwa,

czy prawo Unii wymaga, aby wykonujące nakaz państwo członkowskie odmówiło przekazania Zjednoczonemu Królestwu osoby, wobec której wydano europejski nakaz aresztowania, której przekazanie byłoby w innym przypadku wymagane zgodnie z prawem krajowym tego państwa członkowskiego:

a) w każdym wypadku;
b) w niektórych wypadkach, uwzględniając szczególne okoliczności danej sprawy;
c) w żadnym wypadku?

2) W przypadku udzielenia na pytanie pierwsze odpowiedzi wskazanej w lit. b): jakie są kryteria lub przesłanki, które sąd wykonującego nakaz państwa członkowskiego musi ocenić w celu ustalenia, czy przekazanie jest zakazane?

3) Czy w kontekście pytania drugiego sąd wykonującego nakaz państwa członkowskiego ma obowiązek zawiesić postępowanie w sprawie wykonania europejskiego nakazu aresztowania w oczekiwaniu na większą jasność co do przepisów, które będą obowiązywać po wystąpieniu z Unii danego państwa członkowskiego, które wydało nakaz:
   a) w każdym wypadku;
   b) w niektórych wypadkach, uwzględniając szczególne okoliczności danej sprawy;
   c) w żadnym wypadku?

4) W przypadku gdy na pytanie trzecie należy udzielić odpowiedzi wskazanej w lit. b): jakie są kryteria lub przesłanki, które sąd wykonującego nakaz państwa członkowskiego musi ocenić w celu ustalenia, czy konieczne jest zawieszenie postępowania w sprawie wykonania europejskiego nakazu aresztowania?”.

W przedmiocie trybu pilnego

27 Sąd odsyłający wniósł o zastosowanie do niniejszego odesłania pilnego trybu prejudycjalnego przewidzianego w art. 107 regulaminu postępowania przed Trybunałem.

28 Na poparcie swojego wniosku sąd ów przywołał okoliczność, że osoba, której dotyczy nakaz, przebywa obecnie w areszcie śledczym w Irlandii wyłącznie na podstawie europejskich nakazów aresztowania wydanych przez Zjednoczone Królestwo w związku z prowadzeniem postępowań karnych i że przekazanie jej temu państwu członkowskiego zależy od odpowiedzi, której udzieli Trybunał. Sąd ten podkreślił, że zwykły tryb postępowania przedłużyłby w znaczny sposób okres aresztowania zainteresowanego, podczas gdy ten korzysta z domniemania niewinności.

29 W tym zakresie należy wskazać w pierwszej kolejności, że odesłanie prejudycjalne będące przedmiotem niniejszej sprawy dotyczy wykładni decyzji ramowej, która wchodzi w zakres dziedzin objętych tytułem V części trzeciej traktatu FUE, dotyczącym przestrzeni wolności, bezpieczeństwa i sprawiedliwości. Odesłanie to może w konsekwencji podlegać rozpoznaniu w pilnym trybie prejudycjalnym.

30 W drugiej kolejności, jeśli chodzi o kryterium pilności, zgodnie z utrwalonym orzecznictwem Trybunału należy wziąć pod uwagę fakt, że zainteresowany jest obecnie pozbawiony wolności, a jego pobyt w areszcie zależy od wyniku sporu w postępowaniu głównym. Ponadto sytuację osoby, której dotyczy sprawa, należy uwzględnić na dzień rozpatrywania wniosku o zastosowanie do odesłania prejudycjalnego trybu pilnego (wyrok z dnia 10 sierpnia 2017 r., Zdziaszek, C-271/17 PPU, EU:C:2017:629, pkt 72 i przytoczone tam orzecznictwo).

31 W niniejszej sprawie jest bezsporne, że po pierwsze, we wspomnianym dniu RO przebywał w areszcie śledczym w Irlandii, a po drugie, że jego dalszy pobyt w areszcie zależy od orzeczenia, które zostanie wydane w przedmiocie przekazania go Zjednoczonemu Królestwu, zaś postępowanie w przedmiocie tego orzeczenia jest zawieszone w oczekiwaniu na odpowiedź Trybunału w niniejszej sprawie.

32 W tych okolicznościach, na wniosek sędziego sprawozdawcy i po wysłuchaniu rzecznika generalnego, pierwsza izba Trybunału postanowiła w dniu 11 czerwca 2018 r. uwzględnić wniosek sądu odsyłającego o rozpoznanie odesłania prejudycjalnego w trybie pilnym.

W przedmiocie pytań prejudycjalnych

33 W swoich pytaniach, które należy przeanalizować łącznie, sąd odsyłający zmierza w istocie do ustalenia, czy wykładni art. 50 TUE należy dokonać w ten sposób, że notyfikacja przez państwo członkowskie zamiaru wystąpienia z Unii zgodnie z powyższym postanowieniem skutkuje tym, że w wypadku wydania przez wspomniane państwo członkowskie europejskiego nakazu aresztowania wobec określonej osoby wykonujące nakaz państwo członkowskie powinno odmówić wykonania tego europejskiego nakazu aresztowania lub zawiesić jego wykonanie w oczekiwaniu na większą jasność co do systemu prawnego, który będzie obowiązywać w wydającym nakaz państwie członkowskim po jego wystąpieniu z Unii.

34 W tym zakresie należy przypomnieć, że jak wynika z art. 2 TUE, prawo Unii opiera się na zasadniczym założeniu, zgodnie z którym każde państwo członkowskie dzieli z wszystkimi innymi państwami członkowskimi – i przyjmuje, że państwa te dzielą z nim – szereg wspólnych wartości, na których opiera się Unia. Założenie to oznacza i uzasadnia istnienie wzajemnego zaufania między państwami członkowskimi, że wartości te będą uznawane i że zatem prawo Unii, które wprowadza je w życie, będzie przestrzegane [wyroki: z dnia 6 marca 2018 r., Achmea, C-284/16, EU:C:2018:158, pkt 34; z dnia 25 lipca 2018 r., Minister for Justice and Equality (Nieprawidłowości w systemie sądownictwa), C-216/18 PPU, EU:C:2018:586, pkt 35].

35 Zasada wzajemnego zaufania między państwami członkowskimi wymaga, w szczególności w odniesieniu do przestrzeni wolności, bezpieczeństwa i sprawiedliwości, by każde z tych państw uznawało – z zastrzeżeniem wyjątkowych okoliczności – iż wszystkie inne państwa członkowskie przestrzegają prawa Unii, a zwłaszcza praw podstawowych uznanych w tym prawie [zob. podobnie wyrok z dnia 25 lipca 2018 r., Minister for Justice and Equality (Nieprawidłowości w systemie sądownictwa), C-216/18 PPU, EU:C:2018:586, pkt 36].

36 Jak wynika w szczególności z art. 1 ust. 1 i 2 oraz z motywów 5 i 7 preambuły decyzji ramowej, celem tej decyzji jest zastąpienie systemu wielostronnej ekstradycji opartego na Europejskiej konwencji o ekstradycji z dnia 13 grudnia 1957 r. systemem przekazywania między organami sądowymi osób skazanych bądź podejrzanych w celu wykonania wyroku lub przeprowadzenia postępowania karnego, przy czym ten drugi system jest oparty na zasadzie wzajemnego uznawania. Decyzja ramowa służy zatem, dzięki ustanowieniu tego prostszego i wydajniejszego systemu przekazywania, ułatwieniu i przyspieszeniu współpracy sądowej, przyczyniając się w ten sposób do realizacji wyznaczonego Unii celu, jakim jest ustanowienie przestrzeni wolności, bezpieczeństwa i sprawiedliwości w oparciu o wysoki stopień zaufania, jakie powinno istnieć między państwami członkowskimi [wyrok z dnia 25 lipca 2018 r., Minister for Justice and Equality (Nieprawidłowości w systemie sądownictwa), C-216/18 PPU, EU:C:2018:586, pkt 39, 40].

37 Zasada wzajemnego zaufania znajduje odzwierciedlenie w art. 1 ust. 2 decyzji ramowej, w świetle którego państwa członkowskie wykonują każdy europejski nakaz aresztowania w oparciu o tę zasadę i zgodnie z przepisami decyzji ramowej. Wykonujące nakaz organy sądowe mogą więc, co do zasady, odmówić wykonania takiego nakazu wyłącznie z enumeratywnie wyliczonych powodów odmowy wykonania, przewidzianych w decyzji ramowej, a wykonanie europejskiego nakazu aresztowania

można uzależnić wyłącznie od jednego z warunków wyczerpująco określonych we wspomnianej decyzji ramowej. W konsekwencji wykonanie europejskiego nakazu aresztowania stanowi zasadę, zaś odmowa wykonania jest przewidziana jako wyjątek, który należy interpretować ściśle [wyrok z dnia 25 lipca 2018 r., Minister for Justice and Equality (Nieprawidłowości w systemie sądownictwa), C-216/18 PPU, EU:C:2018:586, pkt 41].

38 I tak, decyzja ramowa w sposób wyraźny przedstawia w art. 3 podstawy obligatoryjnej odmowy wykonania europejskiego nakazu aresztowania, w art. 4 i 4a podstawy fakultatywnej odmowy wykonania nakazu, a w art. 5 gwarancje, jakich powinno udzielić wydające nakaz państwo członkowskie w szczególnych przypadkach [wyroki: z dnia 10 sierpnia 2017 r., Tupikas, C-270/17 PPU, EU:C:2017:628, pkt 51; z dnia 25 lipca 2018 r., Minister for Justice and Equality (Nieprawidłowości w systemie sądownictwa), C-216/18 PPU, EU:C:2018:586, pkt 42].

39 Trybunał ponadto przyznał, że „w wyjątkowych okolicznościach" mogą zostać wprowadzone ograniczenia dotyczące zasad wzajemnego uznawania i wzajemnego zaufania między państwami członkowskimi [wyroki: z dnia 5 kwietnia 2016 r., Aranyosi i Căldăraru, C-404/15 i C-659/15 PPU, EU:C:2016:198, pkt 82; a także z dnia 25 lipca 2018 r., Minister for Justice and Equality (Nieprawidłowości w systemie sądownictwa), C-216/18 PPU, EU:C:2018:586, pkt 43].

40 I tak, Trybunał dopuścił, przy spełnieniu pewnych warunków, możliwość umorzenia przez wykonujący nakaz organ sądowy postępowania w przedmiocie przekazania, wprowadzonego decyzją ramową, jeśli w wyniku takiego przekazania osoba ścigana mogłaby zostać narażona na ryzyko nieludzkiego lub poniżającego traktowania w rozumieniu art. 4 karty [wyroki: z dnia 5 kwietnia 2016 r., Aranyosi i Căldăraru, C-404/15 i C-659/15 PPU, EU:C:2016:198, pkt 104; a także z dnia 25 lipca 2018 r., Minister for Justice and Equality (Nieprawidłowości w systemie sądownictwa), C-216/18 PPU, EU:C:2018:586, pkt 44].

41 W tym względzie Trybunał oparł się, po pierwsze, na art. 1 ust. 3 tej decyzji ramowej, który przewiduje, że owa decyzja nie może skutkować modyfikacją obowiązku poszanowania praw podstawowych oraz podstawowych zasad prawa, które zostały określone w art. 2 i 6 TUE, a po drugie, na bezwzględnym charakterze prawa podstawowego gwarantowanego w art. 4 karty [wyrok z dnia 25 lipca 2018 r., Minister for Justice and Equality (Nieprawidłowości w systemie sądownictwa), C-216/18 PPU, EU:C:2018:586, pkt 45].

42 W celu oceny istnienia rzeczywistego ryzyka, że osoba, której dotyczy europejski nakaz aresztowania, mogłaby zostać poddana nieludzkiemu lub poniżającemu traktowaniu, wykonujący nakaz organ sądowy powinien w szczególności, tak jak sąd odsyłający w postępowaniu głównym, na podstawie art. 15 ust. 2 decyzji ramowej, wystąpić do wydającego nakaz organu sądowego o przekazanie wszelkich informacji uzupełniających niezbędnych jego zdaniem do oceny istnienia takiego ryzyka [wyrok z dnia 25 lipca 2018 r., Minister for Justice and Equality (Nieprawidłowości w systemie sądownictwa), C-216/18 PPU, EU:C:2018:586 pkt 76].

43 Jednakże RO podnosi, że ze względu na notyfikację przez Zjednoczone Królestwo zamiaru wystąpienia tego państwa z Unii na podstawie art. 50 TUE zachodzi ryzyko, że szereg praw spośród przysługujących mu na podstawie karty i decyzji ramowej nie będzie już przestrzeganych po wystąpieniu Zjednoczonego Królestwa z Unii. Zdaniem RO zasada wzajemnego zaufania, na której jest oparte wzajemne uznawanie, została w nieodwracalny sposób naruszona w wyniku tej notyfikacji, na tyle, że przekazanie uregulowane w decyzji ramowej nie powinno zostać wykonane.

44 W tym zakresie powstaje kwestia ustalenia, czy sama notyfikacja przez państwo członkowskie jego zamiaru wystąpienia z Unii zgodnie z art. 50 TUE może uzasadniać, na podstawie prawa Unii, odmowę wykonania europejskiego nakazu aresztowania wydanego przez to państwo członkowskie na tej podstawie, że osoba przekazana nie mogłaby już, po wspomnianym wystąpieniu, powołać się

w państwie członkowskim wydającym nakaz na prawa, które przysługują jej na podstawie decyzji ramowej, a także doprowadzić do dokonania przez Trybunał kontroli zgodności z prawem Unii ich wykonywania przez wspomniane państwo członkowskie.

45 W tym kontekście należy zauważyć, że wspomniana notyfikacja nie skutkuje zawieszeniem stosowania prawa Unii w państwie członkowskim, które notyfikowało swój zamiar wystąpienia z Unii, i że w rezultacie prawo Unii, do którego zaliczają się przepisy decyzji ramowej, jak również zasady wzajemnego zaufania oraz wzajemnego uznawania, nieodłącznie związane ze wspomnianą decyzją, pozostaje w pełni w mocy we wspomnianym państwie członkowskim aż do jego faktycznego wystąpienia z Unii.

46 Jak bowiem wynika z art. 50 ust. 2 i 3, postanowienie to reguluje procedurę wystąpienia obejmującą, po pierwsze, notyfikację Radzie Europejskiej zamiaru wystąpienia, a po drugie, negocjacje i zawarcie umowy określającej warunki wystąpienia, z uwzględnieniem ram przyszłych stosunków danego państwa z Unią, oraz po trzecie, samo wystąpienie z Unii od dnia wejścia w życie tej umowy lub, w przypadku jej braku, dwa lata po notyfikacji Radzie Europejskiej, chyba że Rada Europejska w porozumieniu z danym państwem członkowskim podejmie jednomyślnie decyzję o przedłużeniu tego okresu.

47 Tymczasem wspomniana odmowa wykonania europejskiego nakazu aresztowania byłaby równoznaczna, jak podniósł to rzecznik generalny w pkt 55 opinii, z jednostronnym zawieszeniem przepisów decyzji ramowej, a ponadto byłaby sprzeczna z brzmieniem motywu 10 tejże decyzji, w świetle którego to do Rady Europejskiej należy stwierdzenie naruszenia w wydającym nakaz państwie członkowskim zasad określonych w art. 2 TUE do celów zawieszenia stosowania w odniesieniu do tego państwa członkowskiego mechanizmu europejskiego nakazu aresztowania [wyrok z dnia 25 lipca 2018 r., Minister for Justice and Equality (Nieprawidłowości w systemie sądownictwa), C-216/18 PPU, EU:C:2018:586, pkt 71].

48 A zatem nie można uznać, że notyfikacja przez państwo członkowskie zamiaru wystąpienia z Unii zgodnie art. 50 TUE sama w sobie stanowi wyjątkową okoliczność, w rozumieniu orzecznictwa przywołanego w pkt 39 i 40 niniejszego wyroku, która mogłaby uzasadnić odmowę wykonania europejskiego nakazu aresztowania wydanego przez to państwo członkowskie.

49 Jednakże do wykonującego nakaz organu sądowego należy jeszcze ustalenie, po konkretnej i dokładnej ocenie danego wypadku, czy istnieją poważne i sprawdzone podstawy, aby uznać, że po wystąpieniu wydającego nakaz państwa członkowskiego z Unii osoba, której dotyczy ten nakaz aresztowania, będzie narażona na ryzyko naruszenia jej praw podstawowych oraz praw wynikających zasadniczo z art. 26–28 decyzji ramowej, które zostały przywołane przez RO i przypomniane w pkt 24 niniejszego wyroku [zob. analogicznie wyrok z dnia 25 lipca 2018 r., Minister for Justice and Equality (Nieprawidłowości w systemie sądownictwa), C-216/18 PPU, EU:C:2018:586, pkt 73].

50 Jeśli chodzi o prawa podstawowe wyrażone w art. 4 karty, które odpowiadają prawom ustanowionym w art. 3 EKPC (wyrok z dnia 5 kwietnia 2016 r., Aranyosi i Căldăraru, C-404/15 i C-659/15 PPU, EU:C:2016:198, pkt 86), w wypadku gdyby sąd odsyłający uznał, tak jak wydaje się to wynikać z brzmienia pytań prejudycjalnych oraz z akt sprawy przekazanych Trybunałowi, że uzyskane informacje prowadzą do wykluczenia istnienia rzeczywistego ryzyka, iż w wydającym nakaz państwie członkowskim RO zostałby poddany nieludzkiemu lub poniżającemu traktowaniu w rozumieniu art. 4 karty, odmowa wykonania przekazania co do zasady nie powinna mieć miejsca, bez uszczerbku dla możliwości skorzystania przez RO, po przekazaniu, w ramach porządku prawnego wydającego nakaz państwa członkowskiego, ze środków zaskarżenia umożliwiających mu zakwestionowanie w razie potrzeby zgodności z prawem warunków pozbawienia go wolności w zakładzie karnym tego państwa członkowskiego (zob. podobnie wyrok z dnia 5 kwietnia 2016 r., Aranyosi i Căldăraru, C-404/15 i C-659/15 PPU, EU:C:2016:198, pkt 103).

51 Należy jednak jeszcze zbadać, czy sąd odsyłający mógłby zakwestionować powyższe stwierdzenie na tej podstawie, że przestrzeganie praw przysługujących danej osobie na podstawie decyzji ramowej po jej przekazaniu nie będzie już zagwarantowane po wystąpieniu z Unii wydającego nakaz państwa członkowskiego.

52 W tym zakresie należy zauważyć, że w niniejszej sprawie państwo członkowskie wydające nakaz, czyli Zjednoczone Królestwo, jest stroną EKPC i, jak podkreśliło ono na rozprawie przed Trybunałem, wspomniane państwo członkowskie inkorporowało postanowienia art. 3 EKPC do swojego prawa krajowego. Ze względu na fakt, że obowiązywanie w Zjednoczonym Królestwie wspomnianej konwencji nie jest w żaden sposób związane z członkostwem tego państwa w Unii, decyzja tego państwa członkowskiego o wystąpieniu z Unii pozostaje bez wpływu na obowiązek przestrzegania przez Zjednoczone Królestwo art. 3 EKPC, któremu odpowiada art. 4 karty, i w rezultacie nie może uzasadniać odmowy wykonania europejskiego nakazu aresztowania na tej podstawie, że wobec przekazanej osoby zachodzi ryzyko nieludzkiego lub poniżającego traktowania w rozumieniu tych postanowień.

53 Jeśli chodzi o inne prawa przywołane przez RO, a przede wszystkim o zasadę specjalności wynikającą z art. 27 decyzji ramowej, należy przypomnieć, że zasada ta jest związana z suwerennością wykonującego nakaz państwa członkowskiego i przyznaje osobie, której wniosek dotyczy, prawo do tego, aby ściganie, skazanie lub pozbawienie jej wolności w inny sposób nastąpiło wyłącznie za przestępstwo, w związku z którym została przekazana (wyrok z dnia 1 grudnia 2008 r., Leymann i Pustovarov, C-388/08 PPU, EU:C:2008:669, pkt 44).

54 Jak wynika ze wspomnianego wyroku, istotne jest, aby dana osoba mogła podnieść zarzut naruszenia tej zasady, po jej przekazaniu, przed sądami wydającego nakaz państwa członkowskiego.

55 Należy jednak wskazać, że z postanowienia odsyłającego oraz z uwag RO przedstawionych przed Trybunałem nie wynika, aby w przedmiocie powyższej zasady toczył się obecnie jakikolwiek spór; ze wspomnianych dokumentów nie wynikają również żadne konkretne wskazówki, które pozwoliłyby przewidzieć zaistnienie sporu w tym przedmiocie.

56 Podobnie jest z wynikającym z art. 28 decyzji ramowej prawem dotyczącym ograniczeń w zakresie dalszego przekazania lub ekstradycji do państwa innego niż wykonujące nakaz państwo członkowskie, bowiem w postanowieniu odsyłającym nie została w tym zakresie przedstawiona żadna wskazówka.

57 Należy zresztą podkreślić, że przepisy art. 27 i 28 decyzji ramowej odzwierciedlają, odpowiednio, postanowienia art. 14 i 15 Europejskiej konwencji o ekstradycji z dnia 13 grudnia 1957 r. Z kolei, jak przypomniano na rozprawie przed Trybunałem, Zjednoczone Królestwo ratyfikowało wspomnianą konwencję i inkorporowało przywołane przepisy do swojego prawa krajowego. Wynika z tego, że prawa przywołane przez RO w tym zakresie są w istocie uregulowane w ustawodawstwie krajowym wydającego nakaz państwa członkowskiego, niezależnie od wystąpienia tego państwa członkowskiego z Unii.

58 Jeśli chodzi o zaliczenie przez wydające nakaz państwo członkowskie okresu aresztowania w państwie członkowskim wykonującym nakaz zgodnie z art. 26 decyzji ramowej, Zjednoczone Królestwo wskazało, że również i ten obowiązek inkorporowało ono do swojego prawa krajowego i że stosuje je niezależnie od prawa Unii w stosunku do każdej osoby, która została przekazana na jego terytorium w drodze ekstradycji.

59 Ze względu na fakt, że prawa wynikające z art. 26–28 decyzji ramowej, jak również prawa podstawowe ustanowione w art. 4 karty są chronione na podstawie przepisów prawa krajowego w przypadkach nie tylko przekazania, ale także ekstradycji, nie są one podporządkowane stosowaniu decyzji ramowej w wydającym nakaz państwie członkowskim. Okazuje się zatem, z zastrzeżeniem sprawdzenia tego

przez sąd odsyłający, że nie ma konkretnych wskazówek, które pozwoliłyby na wykazanie, że RO zostanie pozbawiony możliwości powołania się na te prawa przed sądami wspomnianego państwa członkowskiego po wystąpieniu tego państwa z Unii.

60 Na powyższą analizę w żaden sposób nie wpływa okoliczność, że w braku umowy w tym przedmiocie pomiędzy Unią a Zjednoczonym Królestwem rzeczone prawa bez wątpienia nie będą mogły, po wystąpieniu tego państwa członkowskiego z Unii, być przedmiotem pytania prejudycjalnego skierowanego do Trybunału. Po pierwsze bowiem, jak wynika z poprzedniego punktu, osoba przekazana powinna mieć możliwość powołania się na ogół tych praw przed sądem wspomnianego państwa członkowskiego. Po drugie, należy przypomnieć, że korzystanie z mechanizmu postępowania prejudycjalnego przed Trybunałem nie zawsze było dostępne dla sądów zobowiązanych do stosowania europejskiego nakazu aresztowania. W szczególności, jak wskazał rzecznik generalny w pkt 76 opinii, dopiero w dniu 1 grudnia 2014 r., a więc pięć lat po wejściu w życie traktatu z Lizbony, Trybunał uzyskał pełną właściwość w zakresie wykładni decyzji ramowej, choć decyzja ta powinna była zostać wdrożona z dniem 1 stycznia 2004 r.

61 W rezultacie, jak wskazał rzecznik generalny w pkt 70 opinii, w sprawie takiej jak ta w postępowaniu głównym, aby zdecydować, że należy wykonać europejski nakaz aresztowania, istotne jest, aby w momencie podejmowania tej decyzji organ sądowy wykonującego nakaz państwa członkowskiego mógł oczekiwać, że wydające nakaz państwo członkowskie, po wystąpieniu tego państwa członkowskiego z Unii, będzie, w odniesieniu do osoby przekazywanej, zasadniczo przestrzegać treści praw wywodzonych z decyzji ramowej mających zastosowanie w okresie po przekazaniu. Domniemanie takie można przyjąć, jeżeli prawo krajowe wydającego nakaz państwa członkowskiego zawiera w sobie zasadniczo treść tych praw, w szczególności ze względu na dalsze związanie rzeczonego państwa członkowskiego konwencjami międzynarodowymi, takimi jak Europejska konwencja o ekstradycji z dnia 13 grudnia 1957 r. oraz EKPC, nawet po jego wystąpieniu z Unii. Organy sądowe państwa członkowskiego mogą podjąć decyzję o niewykonaniu nakazu aresztowania jedynie w przypadku, gdy istnieją konkretne wskazówki, że jest inaczej.

62 Na przedłożone pytania należy zatem udzielić następującej odpowiedzi: wykładni art. 50 TUE należy dokonać w ten sposób, że sam fakt notyfikacji przez państwo członkowskie jego zamiaru wystąpienia z Unii zgodnie z tym postanowieniem nie skutkuje tym, że w wypadku wydania przez wspomniane państwo członkowskie europejskiego nakazu aresztowania określonej osoby wykonujące nakaz państwo członkowskie powinno odmówić wykonania tego europejskiego nakazu aresztowania lub zawiesić jego wykonanie w oczekiwaniu na większą jasność co do systemu prawnego, który będzie obowiązywać w wydającym nakaz państwie członkowskim po jego wystąpieniu z Unii. Jeżeli nie istnieją poważne i sprawdzone podstawy, aby uznać, że w konsekwencji wystąpienia przez wydające nakaz państwo członkowskie z Unii osoba, której dotyczy rzeczony europejski nakaz aresztowania, będzie narażona na ryzyko pozbawienia jej praw uznanych w karcie oraz w decyzji ramowej, wykonujące nakaz państwo członkowskie nie może odmówić wykonania tego właśnie europejskiego nakazu aresztowania dopóty, dopóki wydające nakaz państwo członkowskie pozostaje członkiem Unii.

W przedmiocie kosztów

63 Dla stron w postępowaniu głównym niniejsze postępowanie ma charakter incydentalny, dotyczy bowiem kwestii podniesionej przed sądem odsyłającym, do niego zatem należy rozstrzygnięcie o kosztach. Koszty poniesione w związku z przedstawieniem uwag Trybunałowi, inne niż koszty stron w postępowaniu głównym, nie podlegają zwrotowi.

Z powyższych względów Trybunał (pierwsza izba) orzeka, co następuje:

Wykładni art. 50 TUE należy dokonać w ten sposób, że sam fakt notyfikacji przez państwo członkowskie jego zamiaru wystąpienia z Unii Europejskiej zgodnie z tym postanowieniem nie skutkuje tym, że w wypadku wydania przez wspomniane państwo członkowskie europejskiego nakazu aresztowania wobec określonej osoby wykonujące nakaz państwo członkowskie powinno odmówić wykonania tego europejskiego nakazu aresztowania lub zawiesić jego wykonanie w oczekiwaniu na większą jasność co do przepisów, które będą obowiązywać w państwie członkowskim wydającym nakaz po jego wystąpieniu z Unii Europejskiej. Jeżeli nie istnieją poważne i sprawdzone podstawy, aby uznać, że w konsekwencji wystąpienia przez wydające nakaz państwo członkowskie z Unii Europejskiej osoba, której dotyczy rzeczony europejski nakaz aresztowania, będzie narażona na ryzyko pozbawienia jej praw uznanych w Karcie praw podstawowych Unii Europejskiej oraz w decyzji ramowej Rady 2002/584/WSiSW z dnia 13 czerwca 2002 r. w sprawie europejskiego nakazu aresztowania i procedury wydawania osób między państwami członkowskimi, zmienionej decyzją ramową Rady 2009/299/WSiSW z dnia 26 lutego 2009 r., wykonujące nakaz państwo członkowskie nie może odmówić wykonania tego właśnie europejskiego nakazu aresztowania dopóty, dopóki wydające nakaz państwo członkowskie pozostaje członkiem Unii Europejskiej.

Podpisy